Ч. 171 (13.119). Львів, пятниця 5. серпня 1932. Головний орган хліборобів-традиційних (?) Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 4·00 зол., Чвертьрічно 12·00 „, Піврічно 24·00 „, Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Чи є прірва між старшим громадянством і молодю?

На це є відповідь, що прірви нема і не може бути, але під теперішню пору є розеднання, яке треба наладнати щирим наближенням старших до молоді і молоді до старших.

А що є розеднання між старшим громадянством і молодю, то цьому годі дивуватись, бо **нема обеднання між старшими** і те розеднання між ними переноситься до молоді, яка своїм молодечим темпераментом сильнише реагує на все те, що діється, — ніж старше громадянство між собою. З цього витворюється поспільне невдоволення і **стає предметом спору...**

Наша студентська молодь реагувала в останніх роках прилюдно кілька разів супроти старшого громадянства. В дні 4. червня 1931 р. на загальних зборах Товариства **„Просвіта"** на адресу проводу цього товариства та за кілька днів на загальних зборах Товариства **Прихильників Освіти** знову проти проводу товариства. А в цьому році на зїзді „Рідної Школи" висказала своє невдоволення з приводу мнимих подій в цьому Товаристві, та вкінці на останніх загальних зборах Товариства **Прихильників Освіти** двічі доходило вже до розбиття цього товариства з причини голосної опозиції нашої молоді. З цим треба негайно покінчити. Бо не можна з дивічним спокоєм нехтувати такі події, коли розбивається установу, що має працювати для університетської молоді і без якої в сучасних обставинах не може обійтися наша молодь.

Провідним тоном тих бурхливих загальних зборів Товариства Прихильників Освіти були атаки проти особи бувшого голови цього товариства президента **Володимира Децикевича,** який для цього товариства дуже заслужився, виєднуючи значні фонди на студії студентської молоді. А в своєму поступованні супроти всіх груп нашої молоді він не був несправедливий, даючи представникам молоді рішаючий голос та самій молоді в її поступованні він не накидував ні напрямків ні соціяльних чи політичних переконань, полишаючи її розвазі шляхи національно-політичної діяльности. Цього мабуть не вдасться заперечити.

А коли так було, то виявляється, що причини ось так загостреного невдоволення між нашою молодю — не вийшли з відносин у Товаристві Прихильників Освіти у Львові, але зпоза цього товариства. Отже з тих кругів нашого громадянства, що невдоволені з позитивної чи так званої реальної політики през. Вол. Децикевича на іншому місці, — уживають нашої молоді за авангарду до **поборювання тієї політики,** яка, як вони кажуть, дбає про матеріяльні і культурні потреби нації, а може довести до занепаду духа нації.

Це значить, що політичну боротьбу переноситься на невластиве місце, та уживається нашої молоді до того, щоби вона ставала тараном супроти політичного проводу або якоїсь політичної групи старшого громадянства, що нібито виломлюється з національної солідарности.

Та коли воно так, то належалоб цю політичну боротьбу перенести **на властиве місце політичної дебати,** а нею не закажувати наших неполітичних установ, які мають і без цього незвичайні трудноші у своїй діяльности. І наша молодь нехай каже там, на властивому місці, своє слово, не нарушуючи своїх установ, що мають важні завдання, яких не можна покидати на поталу задля потреби устійнення нашої політики, бо цеж **недоцільне і нерозумне...**

Засобом до устійнення напрямних ліній нашої політики може бути покликання до життя **Верховної Ради,** зложеної з представників усіх наших національних партій, не виключаючи молоді. Така установа малаб повагу і послух у цілого нашого народу і вирішувалаб засадничі справи української політики і тактики, — як це предкладала минулого року Рада Старих у Львові.

А при цьому мусить нас обовязувати природне право **розмеження діяльности** старшого громадянства і молоді. Молодь не може присвоювати собі права приказувати старшому громадянству: як воно має вести справи нації, за котрі воно відповідає, — але молодь має право висказати свою думку в цих справах. Натомісць у справах, які відносяться до організації молоді і її діяльности, вона має право вирішувати їх, а старше громадянство має право і обовязок сказати їй своє слово поради.

При цій нагоді нагадуються мені слова молодого **Володимира Шашкевича,** які він сказав був у свому часі від молоді: „У нас є сила, панове громада, а в старих розум і добра порада".

Чи старше громадянство журиться сьогодні нашою молодю? Журиться, — може й за багато, але не там, де треба. Старше **громадянство мусить у нас більше робити, — щоби в його зорганізованій національній праці виховувалась наша молодь...**

Д-р Кость Левицький.

Жиди в СРСР і в УСРР.

3. ДОТЕПЕРІШНІ ПІДСУМКИ „СОЦІЯЛЬНОЇ ПЕРЕБУДОВИ" ЖИДІВСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В С.Р.С.Р.

А). Жидівська кольонізація.

Ще в далеких передвоєнних часах, бо в роках 1807 до 1830, поселилося на землі кругло 90.000 жидівських родин, а саме на Україні і на Білорусі. Майже всі жидівські кольонії на Білорусі зліквідували ще за часів царя Олександра II. Зате кольонії в **полудневій Україні** лишились. Вони перетривали всі часи аж до великої революції. Революція потрясла ними, як це вже згадували, деякі з них понищила, але не всі. У 1922 р. було тих старих жидівських кольоній 36 з 6.718 господарствами. На них жило 29.867 душ жидів. До 1929 число старих кольоній побільшилося до висоти 48. Сталось це наслідком відбудови знищених революцією кольоній. Число жидівського населення виносило тоді в усіх старих кольоніях кругло 35.000, а до кінця 1930 р. ця цифра підскочила до 45.000 душ. Всі ті кольонії займали простір **110.000 гектарів** найкращого чорнозему. І саме ці старі кольонії стали осередками, біля яких купчилася нова жидівська кольонізація і біля яких творились окремі національні жидівські райони на Україні.

До кінця 1929 р. заснували в **Полудневій Україні 162 нові жидівські кольонії** з 9.526 господарствами. З того на саму Криворіжчину припадає 74 кольонії. Вже у 1927 р. сформовано в Херсонщині **перший** жидівський національний район з центром у Каліндорфі. Цей район має від свого осередку назву Каліндорфського. У 1929 р. сформували **другий** з черги жидівський національний район, а саме запоріжсько-маріюпільський. Його звуть загально жидівським жовтневим (октябским) районом. За час від 1926 до 1929 р. побудували там 25 нових жидівських сіл з 1.000 родин (на родину пересічно рахують 5 душ) і з 889 домами. У 1930 р. прийшла черга на **третій** національний жидівський район теж у Криворіжчині. Його сформували та святочно „відкрили" 25. липня 1930. Є це сталіндорфський район. Він зветься так від свого осередку Сталіндорфу. До цього району належить 11 громадських рад, з того 9 жидівських, а дві чисто українські.

Крім описаної була ще інша т. зв. передміська кольонізація жидів на Україні, про яку ми згадували на початку. Отже до кінця 1929 р було на Україні **15.000** т. зв. передміських жидівських кольоній (жидівські оселі коло міст і містечок), що обіймали разом **66 тисяч** гектарів землі. У 1930 р. приділено дальших **18.000 гектарів** землі на такі підміські жидівські оселі. На них успіли вже оселити 4.500 жидівських родин. Для переведення цієї кольонізації зужито до кінця 1931 р. 1,907.000 карбованців державного гроша. До березня 1929 р. було між жидівськими кольоністами тільки 27% сколективізованих господарств. Потім прийшов час ударної кампанії за колективізацією. Число сколективізованих жидівських господарств напевно зросло, але докладних даних про те досі не маємо. Знаємо тільки, що на приділених у 1930 р. 18.000 гектарах землі, призначеної для підміської жидівської кольонізації, зорганізовано 87 колективів, до яких ввійшло 2500 жидівських родин. Зате інших 2.000 родин веде індивідуальну господарку.

Загально зужито на Україні по кінець 1930 р. точно **85.000 гектарів** під підміську кольонізацію жидів і **184.080 гектарів** під кольнізацію в полудневій Україні для творення окремих жидівських національних районів. Старі жидівські кольонії обіймають **110.000 гектарів.** Отже з 1. січня 1931 р. мали жиди на Україні **379.080 гектарів** добірної землі в посіданні. На ній найшло приміщення, працю та забезпечення свого іствування **разом 33.580** жидівських родин. З того 14.500 живе у підміських кольоніях, 10.980 у національних жидівських районах і 8.100 родин у передвоєнних, старих жидівських кольоніях. Коли рахувати на одну родину пересічно 5 душ, так як це роблять більшовики, то вийде, що з 1. січня 1931 р. жило в жидівських хліборобських кольоніях на Україні **167.900 душ** жидівського населення.

У Білорусі з 1. січня 1931 р. справа кольонізації жидівського населення представлялася так: на підміську кольонізацію зужито 36.330 гектарів управної землі, на творення суцільних жидівських кольоній з жидівською самоуправою зужито 28.490 гектарів, а старі передвоєнні жидівські кольонії займали 10.000 гектарів. Разом під жидівську кольонізацію пішло **74.820** гектарів землі. На тому просторі поселилось **10.900** жидівських родин (5.840 на підміських кольоніях, 3.460 на просторах, призначених на жидівські національні райони і 1.600 родин старих кольоністів), або кругло **54.500** душ жидівського населення. На Білорусі було з днем 1. травня 1931 р. аж 4.800 родин жидівських хліборобів, зорганізованих у колективах.

Дещо інакше поставлена справа жидівської кольонізації **у Кримі.** Там ніяких підміських жидівських кольоній нема. Від початку рішили в Кримі заселювати виділені під кольонізацію землі суцільно жидами, щоби таким чином створити більшу територію з чисто жидівським населенням. Плян жидівської кольонізації в Кримі на більші розміри виринув у 1924 р. Тоді рішили скольонізувати жидами всю врожайну землю малозаселеного середущого Криму. Приділ землі до жидівського земельного кольонізаційного фонду представлявся в Кримі по день 1. січня 1931 р. в хронольогічному порядку ось як: до 1925 р. приділено до цього фонду 9.024 гектарів; у 1925 — 28.440; у 1926 — 64.750; у 1927 — 120.230; у 1928 — 132.938; у 1929 — 241.928; у 1930 — 341.928 гектарів. Разом це дало суму **939.238 гектарів.**

Досі цей величанський земельний фонд далеко не використаний для жидівської кольонізації, хоч нема сумніву що в 1931 і 32 році цей фонд зріс кругло до міліона гектарів. На цьому просторі оселили до кінця 1930 р. всього ледви 15.431 жидівських родин, або кругло 77.155 душ. До кінця 1930 р. було в кримських жидівських кольоніях 127 колективних господарств. Усіх чисто жидівських сільських рад було до того часу 43. Жидівську дітвору обслугувало 97 початкових шкіл і 42 діточі садки, розуміється **жидів-**

ські. Ці кольонії мали в 1. січня 1931 аж 710 тракторів. Цю кольонізацію підтримували і підтримують фінансово найсильніше закордонні жидівські організації, зокремаж американський „Агроджойнт“.

З осілених на Кримі жидівських кольоністів покинуло досі Крим кругло 1000 родин. Вони не могли привикнути до важкої хліборобської праці. Останніми часами виринув проект ще більшого поширення жидівської кольонізації в Кримі при допомозі наводнення кримських степів. А саме ленінградський інжинір Нікольський виготовив плян штучного наводнення Дніпровою водою **одного міліона гектарів** кримського степу, який пішов би теж під жидівську кольонізацію.

У січні 1931 року відкрили в Кримі перший, великий жидівський національний район, прозваний фрайдорфським від осередку цього району Фрайдорф. Цей район сформовано з заселених жидами частин евпаторського, сімферопільського і джанківського районів. Район обіймає 246 тисяч гектарів. У ньому є ще 82.423 гектари вільної, управної землі.

Жидівська кольонізація відбувалася і відбувається ще й у інших краях СРСР, але в далеко менших розмірах, ніж ця досі описана. Окреме місце займає Біробейджан на Далекому Сході коло Хабаровська, але про кольонізацію Біробейджану напишемо окремо. Загально, виключаючи Біробейджан, жиди скольонізували на цілому просторі СРСР по кінець 1930 р. ні більше ні менше тільки **824.400 гектарів** управної землі. На них осілено **51.910** жидівських родин або кругло **259.550** душ. Самозрозуміло, що по теперішню пору підсумки жидівської кольонізації далеко більші, але ніяких матеріялів про її розвиток за останніх півтора року не маємо.

В. М.

Смерть Зайпля.

У Відні помер прелат Зайпль, б. двократний канцлер австрійської республики і провідник християнсько-суспільної партії, в 56 році життя. На політичну арену вийшов 1918 р., ставши міністром праці в кабінеті Лямаша, але щойно в республиканській Австрії розвинув ширшу політичну діяльність. Покликаний в 1922 р. на становище канцлера Зайпль занявся оздоровленням австрійських фінансів. В 1924 р. усунувся з політичного життя, однак два роки пізніше став знову провідником уряду. В 1927 р. здавив гостро кріваві заворушення у Відні. Уступивши з уряду канцлера в 1930 р. обняв теку міністра заграничних справ, опісля з причини недуги перестав займатись політикою. Завдяки Зайплеві Австрія дістала кілька разів позичку від Союзу Народів. Він причинився теж до знесення військової контролі над Австрією, наложеної трактатом у Сен-Жермен.

Фронтом до моря.

З приводу „морського свята“ в Ґдині.

(Доступ до морських шляхів. — Господарська експанзія через Данціґ і Ґдиню. — „Zurück zum Reich!“ — Замирення на сході і оборона „коридору“).

Рухлива польська організація „Ліга морська і кольоніяльна“, що густою сіткою відділів покрила всю державну Польщу, обдаровуючи своїх членів за 1 золотого місячної вкладки цікаво і приступно редаґованим масовим місячником „Морже“, видумала для успішнішої пропаганди морської справи серед найширших кол ще один спосіб: щорічне свято над берегом Балтику. З призначення єпископа Оконевського став 29-ий червень кожного року днем, присвяченим святкуванню моря, хоч з уваги на евхаристичний конґрес у Дубліні започаткування цього свята відбулось тим разом 31. липня.

Треба признати, що сучасна Польща зрозуміла значіння доступу до моря, направляючи тим помилки давної польської шляхти. Польща, — може більше ніж яка небудь інша держава, — власне ізза ґеополітичної ситуації, що витворилась для неї у післяверсайський період, відчуває вагу безпосереднього, невязаного доступу до вільних морських шляхів і радіє смугою надбалтійського берега, хоч яка ця смуга невеличка. Бо й є справді чим радіти.

Залишаючи політичне значіння безпосереднього сусідства з морем, а посередньо через невтральну морську полосу з усіми маритімними державами, вистарчить, коли для зілюстрування ролі моря в господарській експанзії Польщі подамо останні підсумки заграничної її торговлі за минулий рік. І так: на 21,635 тис. тон всяких товарів перейшло через Данціґ і Ґдиню 13.665 тис. тон, тобто 63.2 проц. (а 1930 лишень 51.3 проц.). Конкретні господарські форми, в які виллялись теоретичні морські амбіції Польщі, причинилися до послідовної перебудови суто-континентальної психіки поляків у напрямі розуміння користей із вільного виходу на море. Вони сприяли смілим підприємствам, що довели до загосподарення берега, до монументальної Ґдині*) і до вуглевої залізничої маґістралі зі Шлеська до Балтику, яка швидко вже буде покінчена.

Та разом із тим виринули поважні трудноці з пасинком Польщі Данціґом.

Відповідь на питання, чи тих трудноців не було би, колиб не було Ґдині, що підрізала дальший розвиток Данціґа в економічному комбінаті з Польщею, дають політичні моменти. Клич „zurück zum Reich“, який лунає в Данціґу, находить перш усього своє джерело у патріотично-німецьких настроях тамошних мешканців, у настроях добре відомих усякому, хто побував у широко закроєній ревізіоністичній акції, що зміряє до відсунення Польщі від моря. Про цю акцію ми вже нераз писали на сторінках „Діла“, а такий факт, що справа польського коридору вибилась на перше місце серед політичних проблем світа поруч із проблемою „роззброєння“, що вона зацікавила скрізь промінентних державних мужів, які — добачуючи на Поморю заграву нової світової пожежі — шукають за компромісом Німеччини із Польщею щодо „коридору“ — такий факт вказує на успішність німецької ревізіоністичної акції.

Вказані нами вище політичні моменти більше ніж господарські оформлюють від самого початку вороже наставлення Данціґу до Польщі і **вони теж у свою чергу причинились у великій мірі до степенування морської амбіції поляків,** дали товчок до інтензивної розбудови Польщею власного берега, дарма, що одна і друга сторона як на терені Ліґи Націй, так теж в усіх інших своїх енунціяціях ставлять свої взаїмні непорозуміння на господарській площині.

Данціґ твердить, що Польща не додержує своїх міжнародніх зобовязань дотично його портових спроможностий і спільної митної політики*), піклуючись усе радикальніше Ґдинею, якої не мала вона права будувати для конкуренції з Данціґом, та нівелюючи засади митної унії, Польща знов доказує цифрами зріст Данціґа у порівнанні з передвоєнним періодом та наводить ріжні факти, що малиб свідчити про злу волю Данціґа, про ріжні його прогріхи та надуживання привілеїв париської конвенції з 1920 р. і варшавської умови з 1922 р.

Перманентність конфлікту із Данціґом, все більше дозрівання думки про необхідність ревізії версайського договору та територіяльних

---

*) Чим є уже сьогодні Ґдиня, про це говорить хочби те, що в заморському руху вона здистансувала в минулому році старий німецький порт Брему (5,300 тис. тон проти 5.193 тис. тон Бреми!). На її швидку розбудову вказує зріст оборотів, вищий в 1931 р. від попереднього року на 46 проц.!

*) Граничний оборот між Польщею і Данціґом є тепер, помимо митної унії, сильно контрольований Польщею. Введено систему дозволу для ввозу (штемпльовання фактур дипльоматичним заступником Польщі у Данціґу) та оплату 1 проц. від вартости товару.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 5. СЕРПНЯ 1932.

СТ. ЛЕВИНСЬКИЙ. 2)

З ЯПОНСЬКОГО ДОМУ.

ЕГЗОТИКА І ХИТРОЩІ.

Саме спів скінчився і музика заграла до танцю. Я підійшов до Марінети випереджаючи кількох японців. Коли доторкнув її руки, завважав у неї чудове японське віяло. На попелятому тлі шовку розмальоване було рівне плесо прозорої води, зрідка заросле трощею. У воді виразно малювався образ завішеної на галузці пташки, сама-же птаха зазначена була на краю малюнку тільки зазурчиками.

— Чудове віяло? звідки його маєте? — я не здержав своєї цікавости.

Загоріли тріюмфом, так мені здавалося, чорні очі Марінети. На кінчиках вій і у куточках уст тремтіла збиточна усмішка. Але уста її мовчали.

Я дивився на неї хвилинку пильно, потім ми обоє водночас розсміялися.

— Ви небезпечна дівчина — сказав я до неї.

— Хочете знати? — спитала нараз і не чекаючи відповіди потягнула мене за руку поза коло танцюючих пар.

Я нічого не розумів, але дозволив вести себе. Ми пройшли довгий коридор, де кілька фліртуючих пар не звернуло на нас найменшої уваги. Марінета вивела мене на сходи. Тепер зійшли ми кілька ступнів униз і ввійшли до малого, бічного покоїку.

Багато з нас навіть не знало про істнування цього сховища. Кімнатка призначена була давніше на бюро для секретаря дому, але здавна ніхто її не вживав. Тепер потапала вона у півсутінку малої лямпочки, закритої темно-червоним абажуром. Очі поволі звикали до темряви.

— Бачите його? — спитала Марінета невідомо кого, чи мене, чи когось у кімнаті.

Тоді нараз побачив я „його“. Він сидів поза столом і у своїй непорушності видався мені статуєю таємного божества з одної зі святинь Будди. Очі нерухомо вдивлялися у мене. Губа спадала йому низько, відкриваючи дорогу до вуст і горла і я чекав, коли бухне звідти струя холодної води, хіба з пащі камяного дракона міської фонтани.

— Voila mon petit-choux*) — сказала Марінета, всміхаючися дискретно.

Такаяма зітхнув глибоко і промимрив щось незрозуміле.

— Ви замовили шампана? — сказала знову Марінета.

Аж тоді замітив я пляшку шампана у казані леду і дві порожні чарки. Я глянув здивований на дівчину.

— Нас тепер більше, — сказала вона наче у відповідь мені.

Такаяма неспокійно порушився за столом. Видко було, що моя поява дратувала його.

— Не трудіться, — сказав я до Марінети, що вже відкорковувала пляшку, я зараз піду. Замовив танок... Обовязки...

Я хотів піти. Але Марінета станула мені у дорозі.

— Залишіться ще — просила. Зараз добуду третю чарку...

— Не треба — прохав я у свою чергу.

Полилася шумна рідина у чарки і я мусів замачати вуста. Але бронзова статуя надалі була непорушна.

— Чому пан Такаяма не пє? — спитав я ставляючи чарку на стіл.

— Не звертайте на нього уваги — викривила гримасом вусточка Марінета. Il boude! („Він дується“).

Екзотична статуя зітхнула глибоко.

— Прощавайте! — наважився я знову.

— О, о! — обурилася Марінета, — який ие чемний! Не треба йти!

Вона тупнула ногою.

Я не знав, що робити. Мовчанка Такаями бентежила мене. „Одного з нас тут забагато, це ясно“, — міркував я — але як „стопитися? Двері берігла Марінета. Тепер мовчали ми всі, тільки три пари очей горіли таємним вогнем у сутінках кімнати.

Нараз задзвенів веселий сміх Марінети. Одним скоком стрибнула вона на коліна Такаями і обняла його за шию.

— Ну, чого мовчите, vilain garçon — тулилася до нього.

Такі несподівані пестощі оживили відразу гротескову статую. Тяжкі щоки затремтіли, очі глянули ласкавіше на мене, а розкриті вуста замкнулися на мить, щоби прохрипіти кілька плаксивих слів.

— Бачите, що вона зі мною робить.

Я скористав з нагоди, щоби втекти.

— Чого йдеш, недобрий? — почув я ще позаду докору голос і спокуслива головка Марінети, здається, кидала за мною погляди, ніби блискавки.

Я мерщій замкнув двері за собою.

Цей інцидент станув мені перед очима, коли Сокічі виявив переді мною всю неймовірну тайну.

(Продовження буде).

---

*) „Ось і мій молоденький“.

коректур — у першу чергу коштом польського Поморя, — невпинний зріст гітлеризму в Німеччині — ось мотиви на око мало замітного звороту заграничної політики Польщі. Започаткувало його парафування незалежно від Румунії пакту неагресії з СРСР та активна участь урядової еліти з през. Мосціцьким на чолі в „морському святі" у Гдині. Це сконцентрування бойового духа на поморському відтинку, цей „фронт до моря", про який згадує відозва з нагоди „морського свята", підписана поморським воєводою Кіртіклісом, є по суті фронтом проти Німеччини чи пак проти спроб ревізії версайського договору дотично „коридору". Німці це гаразд зрозуміли, що виявилось у демонстративному кружлянні цепеліна над Данціґом тоді, коли Гдиня святкувала.

Совіти договорились з поляками, аби мати вільну руку на Далекому Сході, Польща знову завдяки пактови неагресії, заключеному з більшовиками, дістала змогу в цілости насторожитись на загроженому „коридорі".

В. Север.

Справа поморського коридора.

НЮ ЙОРК, 3. 8. ПАТ. Вчора відбулася перша польсько-німецька дискусія в інституті політичних наук у Віліямстовні. Німецьке становище репрезентував гр. Вестарп, польське становище обороняв пресовий аташе польської амбасади Вайталь. Гр. Вестарп ствердив, що 13-а точка Вільзона передбачувала зворот для Польщі країв з населенням без сумніву польським, але плебісциту в польському коридорі не було. Вайталь відповів, що Поморя уважали без сумніву польським краєм, бо сама Німеччина його таким уважала. Промовець радить обміркувати проблему із ширшого становища цілої Европи. Не територіяльні зміни, але тільки поправа польсько-німецьких взаємин може розвязати цілу проблему. Польща готова виявити найкращу волю в тій ціли, оскільки Німеччина зробить те саме. Предсідник проф. Бернадотте-Шмідт ресумуючи заявив, що коридор історично й етнографічно є польський.

През. Масарик на культурно-освітні цілі

Довідуємося, що през. Масарик жертвував на потреби наших захоронок на Закарпатті 100.000 ч. к. Письмо з канцелярії президента, в якому повідомлялося про ту жертву управу захоронок, виготовлене в українській мові.

„Общество ім. Духновича", яке приступило до будови „Русского Народного Дому" в Ужгороді, дістало від през. Масарика дар у сумі 10.000 ч. к.

Відгомін одної статті-спомину.

Ще про статтю о. мітрата Т. Войнаровського.

Стаття о. мітрата Т. Войнаровського, опублікована в нашому щоденнику про спроби польсько-українського порозуміння в 1921 р. викликала в польській і українській пресі живий розголос і численні коментарі. Б. міністр закордонних справ а теперішній амбасадор Польщі в Льондоні п. Скірмунт і гр. Лось забрали в тій справі голос і подали свої звуваги. З української преси помістив „Новий Час" статтю п. з. „Несмачний виступ", у якій накинувся з лайкою на о. мітрата Войнаровського. Ми розуміємо, що п. Скірмунт мусів заперечити в 1932 р. те, що Польща хотіла українцям дати перед вирішенням східногалицької справи в 1921 р. Зрештою робить він це дипльоматично, кажучи, що „трудно йому пригадати собі всі обставини цеї справи".

Зате трудно нам зрозуміти редакцію „Нового Часу". Поминаємо те, що „Новий Час" вірить п. Скірмунтові, який має інтерес у затаюванні правди, а не вірить о. мітр. Войнаровському, який не має ніякого інтересу. Це дрібничка в порівнанні з дальшими виводами „Нового Часу". „Новий Час" просто скидає на о. мітрата Войнаровського вину за неґативну для українців розвязку галицького питання через те, що о. мітрат „поза акцією нашого проводу провадив акцію на власну руку". Тимчасом і зі споминів о. мітрата і з вияснень п. Скірмунта виходить ясно і недвозначно, що о. Войнаровському навіть не снилося з польським урядом заключати на власну руку якунебудь угоду. Він лише пропозиції польського уряду передав до вирішення українському урядові д-ра Петрушевича, одиноко в той час компетентному до вирішування цеї справи. По неґативній відповіді українського уряду і Національної Ради у Львові о. мітрат уважав свою місію скінченою.

Очевидно треба мати пребуйну фантазію, щоби уважати, що о. мітрат Войнаровський через передачу пропозицій просто перечеркнув діяльність Митрополита за кордоном. Навпаки слід уважати, що охота польського уряду переговорювати з українцями могла лише скріпити акцію українського уряду і Митрополита за кордоном у користь корисного вирішення нашої справи.

Появу такої статті на сторінках „Нового Часу" треба собі пояснити або редакційним недоглядом, або літним перетомленням співробітників, або накінець відсутністю головного редактора у Львові. А це тим більше, що заповіджене докінчення статті вже не появилося. Отже хтось з компетентних чинників мусів вплинути на те, що кінець статті вже не побачив світа. Зрештою в важких літніх часах, при перепрацьованні редакторів у здекомплетованих наслідком відпусток редакціях бувають недогляди і промахи.

До української молоді на Волині.

(Відкритий лист).

Як один з найстарших віком працьовників Волині, спостерігаючи певні відрухи серед місцевої молоді, вважаю за свій обовязок сказати Вам, молоді українки й українці, кілька слів остереження.

Життя — складна річ. Кожний, хто хоче найти в ньому належне місце, мусить придивитися до нього дуже уважно, з богатьох, а не лише з якоїсь одної сторони.

Життя народу вимагає складного апарату: школи, суспільних освідомлюючо-виховуючих культурних установ, налагодженої торговлі, промислу й ремесел, добре поставленого рільництва, національного капіталу, суспільної опіки, політичних орґанізацій і т. д. і т. д.

Нарід, який хоче жити, мусить усе це мати в належно змонтованому вигляді. Нарід, який не подбає про те, залишиться етнографічною ма-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 5. СЕРПНЯ 1932.

С. ГАЙДУЧОК.

На Ґаджіну.

Нам воно й по нутру було. Ціле передполудне іскласте, навіть дощик став крапати. Зате легко прийшлося брати перший верх. А на верху навіть вітрець обвіяв.

На саме полудне розійшлися мряки і стало нас шестеро на якійсь Псарівці чи Псюрці на відпочинок. Це над кітлом Бистриця і Дземброни. А перед нами спровола стали виростати та зближуватися майже всі верхи Чорногори. Заблестіли платами вічного снігу, зазеленіли зереном, розкоділися зарвами, усміхнулася в сонці Говерля й Гомул став привітніший.

Довгенько вони нас чарували, а там уже нам треба було до них.

Колували ми вигідно темним лісом понад кона. Залопотав дужими крилами орел, перешіптувалися у своїх вершках смереки; усувом кинулися кільканадцять їх у низ, аби по модерному покінчити з собою, а доріжка вела нас за собою аж на Марішевську.

А була година 6. вечора.

Чи в тій стаї ночуємо, чи йдемо на Ґаджіну? Голосуйте — додаю.

Почули міць у серці й ногах і переголосували за Ґаджіною. Забули, що „вівчер" на запит сказав: Не будете!

Звертаємо біля хреста на Гомул, щоб дінятися до Шпиць. Поволи підходимо, минаємо окопи. Он там у долі фабричка олійку з косодеревини. Її в 1923 р. змело з лиця гір. Терен цілими лавами виношений, немов овес на долах. Сонце десь пропало за Говірлею. Ботеї овець видзвонюють дрібненько на добраніч і спішаться до стаї.

До верха не так то близько. Нам-жеж таки треба бути там. За пізно завертати. Ми вже понад пластом снігу в котлі, а трiангля ще не видко. Вірю, що клянуть своє голосування, але підгавкують. Жоломними дітьми жалуються струмочки, які переходимо. Їм так далеко в низ, а мати-земля виганяє їх в ніч. На мягкий килим мохів сідає відпочивати роса, а ми все вище і вище. Таки дінялися. Стануль на хвилину, звернулися на захід і заніміли.

У прориві між темними обрисами Петроса й Говірлі западало сонце. Кинуло в-останнє велеканським снопом проміння по мряках у кітлі Прута. Повезлося воно по ній золотом, охрою, рожевим серпанком. Там-же шафіром занялося і на Марішевській згасло. До смерти незабутній захід сонця.

Як нам не спішно, то всеж спинюємося над військовими гробами. І хрести пооблітали, і напису вже й не відчитаєш. І згадується мимоволі:

„За горами гори хмарами повиті,
Засіяні горем, кровію политі..."

Годіж! Всеж таки краща смерть на верхах, як на печі. Від неї не втечеш.

А нам зовсім темніє. Кидаємо зором на Шпиці, що западають у сон і стають темніти суцільно.

Короткими, прикрими закосами спішимо в низ. Зискати на часі — це моє горяче бажання. Нічого не помагає. Заки останні зійшли, вже добре стемнілося.

Злорадно згадую демократичне голосування, але обовязок довести до стаї таки на мені тяжить. Веду і таки вводжу всіх у дереп. Кордуба орієнтується, завертаємо. Глуша дерепу проковтує всі проклони нашого сеніора. Він до того в непідкованих черевиках, не зважаючи на пораду. Витягаємо ліхтарки, освічуємо дорогу. На ґейкання відзивається собака. За нею загійкав бовгар (пастух від рогатої худоби). Дорога від таких проклонів вирівнюється, але наперед нас все треба перескакувати з каменя на камінь і переходити потічки.

Нагло освічуємо якісь червоні квіти під ногами.

— От маєте **rhododendron** — завважує наш сеніор. А ці поєгані квітки лиш тільки можна стрінути

Так і опиняємося коло стайки. Варять кулешу і бараболю.

— А деж стая, що тут була? — питаю. Памятаю з перед трьох літ порядну стаю, а це лиш піддаша.

— Пів кільометра нижче...

— Ну, то ведіть нас!

Слово по слові й ми себе пізнаємо. Цеж той сам Бесащук, що тому три роки також нас приймав.

Врадувались ми оба, як рідні. Повів нас у порожну стаю, розпалив огонь, а цей всіх звеселив.

Держав я дижур перший. Дехто ще крізь сон докінчував літанію проклонів, шукав за матерацом, вкінці розтягнувся на цілу довжінь і вудився до сходу сонця.

Місяць виваблив мене зі стаї.

Облив своїм сріблом усі зарви, таємничо шукав чогось по темнім жерепі, сипав сріблом в шипотах потічків, блукав по задуманих Шпицах.

Ранком на добридень задзвонили всі зуби з зимна, топасами зазеленіли ребра, голосніше розговорилися струмочки.

Приніс Бесащук молоко й ми засіли на Ґаджіні на цілий день і ще одну ніч.

Трійкою пішли ми попід самі Шпиці. Подивляли їхній гострий вистріл, чудувалися закамелілому подорожному, що до молитви клякнув під вершком, наткнулись на зовсім свіжий обрив і доріжками поміж жереп, поміж рожеві килими цвіту ґістівника, вернулись у стаю.

І в час вернулись. Небавком посипало дощем, а п. Леся пішла за дозволом батька пошукати снігу й нема її. Нас це всіх затурбувало. В час розпалили ми ватру і загріли чай. Перемокла вернулась. Добре, що не запала мряка.

Другого дня вже в четвертій годині ранку рушили ми на верх, любувалися Шпицами з гори, знайшли на них подобу галицького Льва і звернулися в напрямі Говірлі.

сою й не матиме права навіть мріяти про кращу долю, хочби й трапилася до цього нагода.

Хто опускає з поля свого зору цілість життєвого апарату нації, вдивляючися лише в якусь одну точку, той частіше шкодить народові, ніж робить для нього корисне діло.

На жаль, в останнім часі на Волині зір молоді спрямований лише по одній лінії — дуже вузько політичній. Але не в цьому ще вся біда. Гірше, що хтось переконує молодь, що власне це є „єдине на потребу“ та що тяжка буденна праця над розбудовою культурно-господарського апарату — опортунізм, який буцім-то гальмує справу визвольного змагання українського народу.

І найбільш гарячі й фантазуючі молодики, щоби не бути „опортуністами“, нехтує цією працею та ухиляється від неї, не творячи ні варстату праці для себе, ні культурно-економічного апарату для мас.

А хіба мами та тати вічно будуть опікуватися ними? Хіба хтось із сторони приготує для них те місце у сімї свого народу, яке хотілось би їм заняти, щоби жити? Хіба таким способом вони підготуються до того, щоби далі двигати складну машину народнього життя, коли не стане тих, що двигають її сьогодні?

Тоді мусить прийти розчарування й знеохота, бо з самих політичних мрій і з найкраще зорганізованих конспіратив не виросте ні культура, ні добробут, ні складний апарат національно-суспільного життя?

Здорова національно-політична робота мусить йти у парі з культурною, економічною і цивілізаційною роботою. Власне по цій роботі оцінюють народи, як здібні чи нездібні до вищих і кращих форм життя. Це не опортунізм, це саме право життя.

Нехай-же кожний і кожна з української молоді підпорядкується цьому вищому праву, і тоді може не лише мріяти про краще завтра, але й сподіватися його з певністю.

Слова Грінченка: „Праця єдина“ і т. д. не тільки не стали анахронізмом, але з кожним днем набірають все більшої актуальности.

Слова ці — один з найвищих заповітів для молоді. Не забувайте-ж його. Виконуйте його, щоби справді не стати „опортуністами“.

В. Островський.

Луцьк, липень 1932.

П. С. Прошу інші часописи передрукувати.

В. О.

З голосів польської преси.

Понад стан.

У львівській „Ґазеті Поранній“ з 4. серпня п. р. появилася передова стаття під вимовним заголовком „Понад стан“. Стаття написана на основі офіціяльних статистичних даних про стан майна у Польщі та про видатки як державні так і комунальні і на основі публікації О. Міклашевського п. н. „Політика ощадности в самоврядуванні“. Обі ці публікації дали авторові статті підставу до твердження, що в Польщі видають як на загальнодержавні так і на муніципальні ціли далеко більше ніж можуть мати прибутків. Словом, у Польщі видаткують непропорціонально до маєткової спроможности.

„...Наша господарка — читаємо у статті — ввійшла на блудну і небезпечну дорогу. Річ у тім, що не тільки населення в Польщі зростає чимраз більше, непропорціонально до майна, але й видатки державних і самоуправних бюджетів ростуть непропорціонально до суспільного майна. Є це вправді досить загальне явище. Воно виступає в Анґлії, де в часі між 1913—1928 р. бюджети зросли на 346 проц., а національний прибуток тільки на 65 проц. У Франції в томуж часі бюджети зросли на 82 проц., а національний прибуток понизився на 6 проц. У Німеччині диспропорція дає 99 проц., у Злучених Державах Північної Америки 337 проц., в Італії 142 проц. Є це величезна розбіжність. Вона полягає на тому, що там видають далеко більше ніж заробляють.

Такий стан дасться утримати там, де є поважні резерви в національному майні. Польща таких резерв не має, а всеж і вона бере участь у тому загальному гоні до видаткування понад висоту своїх прибутків. По війні наше національне майно зменшилося, а всеж обтяжування на користь держави було вже в роках 1928 і 1929 двічі вище ніж перед війною. В часі між 1926 і 1929 роками видатки самоврядування зросли на 134 проц Тому, що потрібних сум не можна було добути з біжучих впливів, зросло й обдовження з 295 міліонів на 855 міліонів.

У тій диспропорції між майном і публичними видатками заключається вияснення багатьох гнітучих болячок. Це пояснює, чому податковий тягар відчуваємо тепер сильніше, ніж перед війною і чому скарбова шруба вдирається чимраз глибше в життя і заробіток громадянина, ніж давніше. Бо зарібки змаліли, а публичні данини зросли.

Кріза спричинила необхідність поправи тієї політики. Впало гасло ощаджування і пристосування видатків до впливів, а впливів до платничої сили населення. Але це пристосування до обставин не прийшло в потрібній мірі. І так преліминарі повітового самоврядування на 1931/32 рік є ледви на 11 проц. нижчі ніж у попередньому році, а загальні самоуправні тягарі на 25 проц. нижчі. Ця редукція, виконана під сильним натиском контрольних органів, не може бути під ніяким оглядом вистарчаюча, а бюджети так „скорочені“ не можуть бути реальними. Тому то досі ростуть податкові залеглости, доходячи в деяких повітах до 82 проц. преліминованих сум.

Тому необхідною і неминучою є перебудова цілої самоуправної господарки (державна господарка підпадає тим самим вимогам) під кутом хвилевої крізової конюнктури, але засадничо і постійно з приноровленням до нашого суспільного майна і до прибутків з того майна. Це вимагає крім багатьох одноразових зарядженъ *передовсім зменшення обсягу компетенції держави* і самоврядування, управнення адміністрації та обмеження тих численних завдань і обовязків, які дешевше може виконати приватна ініціятива. Доки не прийде така основна ревізія системи, доти про відзискання рівноваги не може бути мови.“

Треба признати, що в статті висловлені розумні думки. Шкода тільки, що не всі в Польщі так думають, особливо не всі ті, що мають рішаючий вплив на порушені в статті справи. А й стаття публіциста з „Ґазети Поранної“ спізнена щонайменше на 8 років. Хто вже раз вліз в халепу, тому нелегко з неї вилізти. Для нас життя понад стан як у державному так і в самоуправному польському світі було все наглядно очевидне. Польські політики й „специ“ спостерегли це чи не за пізно.

—o—

Вісти з „Рідної Школи“.

1. ВСТУПНІ ІСПИТИ.

Президія Головної Управи „Рідної Школи“ інтервеніювала в Кураторії, щоби, з огляду на пізно признані дозволи на отворення деяких кляс середніх шкіл, Кураторія дала загальний дозвіл на вступні іспити після ферій. Звертаємо на це увагу родичів, особливо тих, що не могли рішитися перед феріями, де дітей післати. Одержання дозволу оголосимо в пресі.

2. НОВІ КЛЯСИ В ҐІМНАЗІЯХ І НАР. ШКОЛАХ „Р. Ш.“

Для інформації подаємо до відома: 1) Всі ґімназії „Р. Ш.“ (за виїмком дівочої у Львові) отворять після ферій перші кляси, якщо зголоситься відповідна скількість дітей. 2) В Стрию і Самборі замість І. курсу семинарії буде отворена IV. кл. гуманіст. ґімназії, на що є формальний дозвіл шк. власт. 3) В Коломиї дівоча ґімназія дістала дозвіл на коедукацію І. і ІІ. кляси. 4) У Львові дівоча ґімназія дістала дозвіл на отворення ІІІ. кляси (досі тої кляси не було), яка стає важною у звязку з реформою шкільництва; вона буде І. клясою майбутньої чотирокласової ґімназії. 5) Пяті кляси нар. шкіл, що відповідають першій ґімн. клясі, матимуть отсі нар. школи „Р. Ш.“ у *Львові:* обі школи Шевченка, обі Грінченка, ім. кор. Данила, ім. кор. Льва. На *провінції:* в Бережанах, Долині, Дрогобичі, Золочеві, Коломиї, Копичинцях, Рогатині, Самборі, Станиславові, Стрию — разом 15 шкіл.

3. ДІТОЧІ САДКИ!

У справі діточих садків і місцеві люди і централя мусіли поборювати великі труднощі, головно наслідком становища адміністр. влади, що садки це школи і мусять мати на отворення дозвіл Кураторії. Повідомляємо на будуче, що після цілої низки заходів адмін. влада на місцях одержала вияснення, що діточі садки належать до суспільної опіки, отже дозволяють на них староства. Всеж таки ці труднощі не оправдують байдужности багатьох Кружків, які не вважали за вказане цю гарну й не трудну до переведення ділянку громадської праці розвинути. Лише деякі повіти закладали в себе по кілька садків. На признання під тим оглядом заслугують Кружки „Р. Ш.“ у Стрию і Дрогобичі. Перший відкрив 43 садки, другий 21. Чи не могло це статися в кожному повіті? Скільки безробітних учительок могло мати систематичне заняття бодай підчас ферій!

4. НОВІ СТАТУТИ ШКІЛ.

Всім Кружкам, які удержують школи, подаємо до відома, що в справі статуту шкіл, вимаганого новими шкільними законами, одержать у свому часі докладні інструкції від Головної Управи. Кружки, котрі хотять щойно закладати школи, звернуться по формулярі статутів до Головної Управи. Найближче число журналу „Рідна Школа“ ці статути надрукує. Кружки, котрі вже просили про це Головну Управу, одержать статути в найближчих днях.

ЗАГАЛЬНІ СПРАВИ:

1. Жертвенність.

З уваги на важкий матеріяльний стан Товариства використають Кружки „Рідної Школи“ самостійно або при співпраці місцевих організацій літні місяці на уладження прилюдних розваг, як фестинів, аматорських вистав, забав, тощо, з призначенням чистого із них зиску виключно на потреби „Рідної Школи“.

2. Ювилейний дар.

Прохаємо всіх ВП. Громадян, що не зложили досі ювилейного дару на „Рідну Школу“ з нагоди її пятьдесятьліття, переслати його в найближчому часі. Приготовляємо вже звідомлення для преси

3. Вияснення.

Президія Головної Управи „Р. Ш.“ вияснює що скарбника п. Михайла Климкевича відкликано зі службової відпустки тому, що цього вимагає важкий фінансовий стан Товариства, а в тому часі він ще не подав був місця свого побуту.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“:

о. Базюк. *Д-р Коновалець.*

—o—

Життя Волині.

З українських ґімназій. Волинська Шкільна Кураторія видала розпорядок, щоби в українських приватних ґімназіях (їх на Волині 3) історія і ґеографія викладалися польською мовою. Це вже чиста утраквізація цих наших ґімназій. Залишилосяб викладання рідною мовою самої української мови, математики, природи й релігії. Української історії в наших ґімназіях зовсім не викладають, тоді, як у російських ґімназіях історія Росії викладається.

Народні школи. В часі, як поволі переводять „утраквізацію“ українських ґімназій, сільські народні утраквістичні школи поволі тратять свій „утраквістичний“ характер і стають школами майже чисто польськими з непропорціонально великим числом польських учительських сил. З року на рік відсоток українських учительських сил меншає.

„Самоврядуваня“. Щодо самоврядування, то Волинь все більше набірає характеру „четвертого галицького воєвідства“. В останнім часі широко ввійшло тут у практику призначування наказних війтів. Уже дуже рідко доходить до виборів і то лише там, де є повна певність обрання на війта такої особи, яка моглаб бути з призначення. Майже виключно призначують поляків-осадників. Лише де-не-де бачимо ще війтів з походження українців.

Буча за ґанок. Найбільшою сензацією в огірковому часі Волині є боротьба в українському санаційному таборі за сенаторський ґанок. Лавник луцького маґістрату О. Ковалевський наказав усунути ґанок перед помешканням „сенатора“ Маслова на тій підставі, що цей ґанок збудований незгідно з приписами. Зняласця буча. Питання таке важне, що аж „парляментарна репрезентація українських послів“ Волині розглядала цю справу на свому засіданні дня 17 липня! З огляду на те, що бурмістр уже прохав вибачення перед „представником народу“, ця „репрезентація“ постановила лише довести про вчинок лавника О. Ковалевського до відома президії всієї „посольської“ групи та до воєводи Волині. Дійсно, на такого лавника можна скаржитися на такі адреси.

„Союз Українок“. При політичній організації ВУО засновано жіночу секцію під позиченою назвою „Союз Українок Громадської Праці“. Та жінки до цього союзу ніяк не йшли. Певний довго над цим думав і врешті видумав: відділити жінки від ВУО та дати їм окремий статут, а може жінки, коли здіймуть цей неприхильний шильд, підуть до статутового союзу. Хіба не горе? Люди лякаються шильду ВУО і не йдуть! Але біда в тому, що й після усунення шильду все ще залишиться його слід. Чи не лякатимуться жінки і того статутового союзу?

—o—

НЕ БУДЕ СОБОРУ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

ВАРШАВА, 3. 8. ПАТ. Преса повідомляє, що собор православної церкви не відбудеться з причини ріжних непорозумінь, які повстали при приготовній акції. До непорозуміння причинилося в значній мірі письмо патріярха Варшави до патріярха в Царгороді, в якому патріярх протестує проти участи в соборі московської синодальної церкви.

Що чувати в світі.

— Справу Горгулова відіслали до паризького [...]ного трибуналу, який розглядатиме її з кінцем цього місяця.

— Дефіцит Злучених Держав у першому місяці нового скарбового року, що розпочався 1. липня, зріс до 269 міл. долярів і є на 62 міліони більший, ніж у тім самім часі торік.

— Комітет експертів держав рільного бльоку скликаний до Варшави на 24. серпня ц. р.

— Уповажнені міністри Австрії й Болгарії повідомили французьке міністерство закордонних справ, що прилучуються до французько-англійського пакту довіря.

— Злучені Держави приняли запрошення Союзу Народів до участи у світовій господарській конференції.

— Число безробітних, зареєстрованих у державних урядах посередництва праці виносило 30. липня ц. р. на терені Польщі 219.884 осіб.

— Предсідник Союзу Народів звернувся до урядів Болівії й Парагваю з закликом, щоби здержалися від всяких воєнних актів. Тимчасом парагвайський уряд переслав до Женеви довгу депешу, в якій стверджує, що Болівія нарушила 10 і 11 статтю пакту Союзу Народів.

— Засідання німецького райхстагу відкрив найстарший віком посол, яким є 75-літня Кляра Цеткін, що належить до комуністичноог клюбу.

—o—

З церковних справ.

Приїзд архимандрита оо. Василіян.

Дня 1. ц. м. приїхав з Риму до Галичини на кількатижневий побут архимандрит Чина оо. Василіян о. Діонізій Ткачук враз із генеральним секретарем о. Заячківським.

Новий протоігумен на Закарпатті.

Протоігуменом оо. Василіян Провінції св. Миколая на Закарпатті вибраний і затверджений архимандритом Чина на найближче пятиліття о. Полікарп Булик, родом з Галичини. Осідком протоігумена буде Ужгород (вул. Раковція 54).

На місійну працю.

Дня 3. ц. м. виїхали зі Львова на місійну працю до Злуч. Держав о. Андрій Трух і о. Сильвестер Журавецький, оба Чина СВВ.

Небавком висилає галицька провінція двох священиків-Василіян до Канади з метою утворення дому богословських студій у Канадійській Провінції Чина СВВ.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

Загальний страйк міських службовиків у Львові.

У середу 3. липня ц. р. в ночі біля 11.50 год. проголошено загальний страйк міських службовиків у Львові, який обняв усіх службовиків підприємств загального вжитку, а саме: трамваї, електрівні, водотягів, газівні, чищення міста, бетонярень, каналів і театрів, похоронного заведення, апровізації, дезенфекційного закладу і всіх фізичних робітників магістрату.

Страйк почався від 12 год. в ночі по бурхливім вічу, яке відбулося в салі театру Ріжноманітностей у Народнім Домі негайно по невдачній конференції представників магістрату і професійних союзів міських службовиків у інспектораті праці при площі Смольки 3. Магістрат вислав в середу, 3. липня ц. р. до професійних союзів міських службовиків письмо, в якому заявив, що годиться згідно з домаганням службовиків на прогресію при обнижці платні, але від цих гльобальних квот, які осягнено по переведеній саме тепер 10% знижці. Далі магістрат годиться признавати такі відпустки, як дотепер бувало, аж до ухвалення нової прагматики для міських службовиків. Щодо розділу однострою для службовиків, то магістрат запропонував розділити між службовиків загальну квоту, призначену на однострої, а саме для трамвайників 171.954 зол., а для службовиків електрівні 29.911 зол. Магістрат погодився теж удержати дотеперішні автоматичні аванси службовиків, перевести ухвалення нової прагматики для службовиків і осягнути ухвалу від ради м. Львова на площу під будову дому професійних союзів міських службовиків. На ті уступки представники робітничих союзів не погодилися і тому віче, на яке прибуло біля 1000 службовиків, одноголосно ухвалило страйкувати, вибираючи одночасно 2 страйкові комітети, до яких вибрано по 10 службовиків. Ті страйкові комітети виступатимуть перед властями і вестимуть далі переговори з магістратом.

—o—

ПАРТІЙНА МІЖОСОБИЦЯ В НІМЕЧЧИНІ.

Зі всіх сторін Німеччини повідомляють про терористичні акти. По містах кидають бомби до льокалів і приватних мешкань, стріляють на урядові особи, нападають на редакції, бються на вулицях і т. п. Число вбитих і ранених велике. Все те партійні порахунки між комуністами, гітлерівцями, соціялдемократами ітд.

ВБИТІ І РАНЕНІ.

БЕРЛІН, 3. 8. ПАТ. У Берліні у вівторок 2. серпня ц. р. 15 гітлерівців напало на комуністів. Один комуніст убитий, а кількох бореться зі смертю. Поліція арештувала 17 комуністів. Теж біля Берліна дійшло до крівавих сутичок між гітлерівцями і комуністами. Один робітник вбитий, кількох тяжко ранених. Поліція арештувала 6 гітлерівців. У розшуках за зброєю поліція знайшла в околиці Ґотікс панцирне авто, приладжене до бою з отворами на крісові стріли і скорострілу. Панцирку приготовано з тягарового авта з доручення гітлерівців. Поліція сконфіскувала кілька револьверів і арештувала біля 200 гітлерівців. Скорострілу не найдено. Знову у Франкфурті над Майном підчас вуличних боїв між гітлерівцями і райхсбанерівцями вбито одного райхсбанерівця. Біля Ляйпціґу теж застрілено одного райхсбанерівця.

ДЕМОНСТРАЦІЙНІ ВНЕСКИ КОМУНІСТІВ.

БЕРЛІН, 3. 8. ПАТ. Комуністична фракція у райхстагу зголосила низку демонстраційних внесків, у яких домагається розвязання штурмових відділів гітлерівців і заяви недовіря для канцлера фон Папена та міністрів фон Ґайля і Шляйхера. Далі комуністи домагаються відкликання урядового комісаря для Прусії і відкинення льозанської умови.

РЕКОНСТРУКЦІЯ НІМ. УРЯДУ.

БЕРЛІН, 3. 8. ПАТ. Німецька націоналістична преса повідомляє, що незадовго дійде до реконструкції нім. кабінету. Президент Гінденбурґ і канцлер фон Папен годяться на участь гітлерівців в уряді під умовиною, що нім. кабінет залишиться на майбутнє незалежний від політичних партій. В зближених до уряду кругах сподіються, що центрова партія буде піддержувати такий кабінет. Покищо не ведеться ніяких офіціяльних переговорів з гітлерівцями, лише приятель канцлера фон Папена гр. Альвенслебен, що саме перебуває тепер у Мінхені, має засягнути вісток у Брунатнім Домі, який, як відомо, є головним осідком Гітлера.

НЕСПОДІВАНИЙ ПОВОРОТ МЕКДОНАЛЬДА ДО ЛЬОНДОНУ.

ЛЬОНДОН, 3. 8. ПАТ. Англійський премієр Мекдональд перервав нагло свою відпустку на тиждень та приїхав до Льондону, аби в середу 3. серпня ц. р. взяти участь у важних нарадах кабінету. „Дейлі Геральд" повідомляє, що Мекдональд радитиме з товаришами не лише про взаємини з Ірляндією та положення в Індії, але теж обговорить пекуче питання воєнних довгів супроти Америки. Мекдональд змагає врятувати льозанську умову, якої ратифікацію відсунено аж до осягнення порозуміння зі Злученими Державами щодо воєнних довгів европейських держав. Тому Мекдональд готовий піти на уступки Злученим Державам признаючи їм полекші у митній тарифі за полекші щодо воєнних довгів.

У політичних кругах сподіються тепер важних потягнень від Мекдональда. Тісно з вирішенням цих пекучих питань европейської політики лучаться теж поїздки американського амбасадора з Льондону до Вашингтону і англійського амбасадора з Вашингтону до Льондону. Вкінці „Дейлі Геральд" підкреслює, що англійські державні мужі Болдвін, Чемберлен і Рансіман по дорозі з імперіяльної конференції з Отави завитають до Вашингтону, аби осягнути порозуміння з президентом Гувером щодо воєнних довгів европейських держав.

—o—

НОВИНКИ

— **Приймаю,** як давніше, в моїм заведенні при вул. Сикстуській ч. 17 від 9—1 і 3—6. **Насс.**

— **Спадок учительства у Польщі.** На основі обчислень головного статистичного уряду в минулім шкільнім році відійшло в Польщі 5.024 учителів і учительок вселюдних шкіл. На емеритуру перенесено 1.543, видалено 629, умерло 272, перейшло до інших шкіл 87. На їх місце прибуло 3.507 учительських сил народніх шкіл, так що число учителів і учительок зменшилося на 1.417 осіб.

— **Догляд над залізничими шляхами.** Міністр шляхів видав новий розпорядок, що нормує справу догляду над залізничими лініями. Нові приписи встановляють докладно догляд залізничих лінії та мостів з огляду на безпеку руху. Шлях має бути оглянений раз на добу, а крім того обовязують оглядини надзвичайні на випадок стихійних явищ, що загрожують безпеку руху.

— **Купальні по наших містах.** В четвер 4. ц. м. отворили святочно нову купальню у Львові, на терені 26 п. п. при вул. Клепарівській (біля гарнізонової стрільниці). Нова купальня невеличка і має два басени: менший для тих, що не вміють плавати, і дещо більший для плаваків. Цілу купальню, що має велике значіння для дотичної частини міста, збудували самі вояки. — В Тернополі отворили 12. п. м. купальню з пляжою і спортову площу „Звйонзку Стшелецк-ого" — В Бориславі, таксамо як у Дрогобичі, „Звйонзек Стшелецкі" вибудував на власному стадіоні купелевий басен. Отворення того басену відбулоси позавчора. — Колиж зможемо подати вістку в „Ділі" про отворення купальні чи спортової площі якоюсь українською установою?

— **Поляки розбудовують костели й свої організації на Поділлі.** У „Новій Зорі" появилася нотатка з Грималівщини про те, як там працюють поляки над скріпленням і поширенням своєї організації, якої завдання дуже ясні та відомі. В нотатці читаємо: „Костели істнують у таких місцевостях Грималівщини: Грималів, Товсте, Остиннє, Зелена, Красне і Раштівці. Будують нові костели: у Глібові, Вікні і Новосілці Грималівській, в каплицю в Буциках. „Доми людове" є в таких місцевостях: Грималів, Товсте, Остапіє, Буцики, Вікно, Зелена, Красне, Раштівці. Будують у Глібові. „Кулка Рольнічє" мають: Вікно, Глібів, Остапе, Лука Мала, Зелена, Кокочинці, Красне і Раштівці. Молочарня є в Остапю". Від себе додамо: не так то давно було в Грималівщині тільки два костели, а саме: в Грималові і Товстім. Ще перед війною побудували костели в Остапю і Краснім, при тім Остапе належало до того часу до грималівської, а Красне до товстецької латинської парохії. По війні побудували нові костели в Зеленій і Раштівцях (товстецька лат. парохія) і будують ще у Глібові, Вікні та Буциках (грим. парох.) і Новосілці Гримал. (товст. парохія).

— **Офіцир застрілив напасника.** На стації Юзефів під Варшавою кількох цивільних зачіпило двох офіцирів, що чекали на потяг. Коли один із них кинувся на пор. Волковинського, щоби його роззброїти, поручник стрілив до нього з револьвера, ранячи його смертельно. Показалося, що вбитий є 26-літній Ян Душинський, відомий завадіяка.

— **Траґічна подія** сталася на ріці Случ у повіті Лунинець. Пор. Тушанський з родиною і сержантом Домінусом вибралися на прогульку, на якій мали теж полювати. Підчас купелі почала тонути одна панна. Не могучи до неї доплинути, сержант подав їй рушницю, яку держав за цівку. Дівчина вхопилася рушниці так незручно, що спричинила вистріл. Куля попала в груди Домінуса і вбила його на місци. Свідками смерти було двоє його дітей.

— **Пожежа від грому.** Підчас бурі грім спричинив пожежу в селі Висоцьку пов. Ярослав. Згоріло шість господарств разом з новим збіжем вартости кільканацять тисяч зол. Збіже й мертвий інвентар не були обезпечені.

— **Огні.** В загороді господаря Хованьчука в Горохолині пов. Станиславів діти викликали вогонь, що знищив 7 мешкальних домів, 4 стайні та одну стодолу зі збіжем і сіном. Шкоду оцінюють на 28.000 зол.

— **Ґрабунок.** На дім Івана Попадюка в Мишині пов. Коломия напали в ночі бандити, які побивши його жінку та доньку, вкрали 1.600 австрійських корон сріблом, 184 зол. і 700 рублів.

— **Найшли літак Газнера.** До пристані в Ґену причалив корабель Бекамбія, що привіз літак Станислава Газнера, виловлений біля Азорських островів. Літак поважно ушкоджений, однак найважніші частини цілі. Вишлють його до Америки. Капітан корабля найшов у нутрі літака записки Газнера в англійській мові в часі сімох днів, проведених на морських хвилях.

— **Ще в справі читальні в Яблінці.** Пишуть нам: З огляду на відносини релігійного, а навіть партійного характеру в моїй парохії я сам бажав і бажаю собі мати в ній читальню парохіяльну, а не „Просвіти", тому твердження п. Горечка, урядовця філії „Просвіти" в Турці, поміщене в „Ділі" ч. 164, немов би о. Михайло Вовчик, парох в Яблінці Нижній заклалав у моїй парохії проти моєї і моїх парохіян волі читальню парохіяльну, є позбавлене всякої правди, що отсим подаю до прилюдного відома. **о. Тома Бортник.**

— **Дрібні вісти.** З бетонярні при вул. Окружній у Львові невідомі людці вкрали 50 мішків цементу, завантаживши його на фіру. — В лазні при вул. Турецькій у Львові застрілився Герман Грос, збанкротований реставратор. — До львівського шпиталю привезли Ізраїля Бріля, якого в Болшівцях пробила рогами корова.

— **Чергову жертву** на викупно Українського Городу у Львові зложило Обєднання в Америці, як жертву Укр. Народнього Союза, квоту 56 амер. долярів. Отсею дорогою дякуємо за жертву на так преважну ціль. — **Збірковий комітет викупна Укр. Городу.**

— **Друкарський чортик** накоів у вчорашньому (170) числі „Діла" великого лиха, бо у статті **„Як відбуваються збори врожаю на Україні?"** пять останніх усміхів переві... у само середину

згаданої статті. Вп. Читачів просимо при читанні тої статті згаданих пять уступів (від: „У радгоспах і колгоспах... до: ...сільського господарства) перенести на сам кінець статті.

—o—

Відозви й комунікати.

Важне для бібліотек філій і читалень „Просвіти“ та інших товариств.

Переводжені владою в останніх часах ревізії бібліотек при філіях і читальнях „Просвіти“ виказали, що в кількох з них найшлись книжки сконфісковані.

Передержування сконфіскованих книжок у публичних бібліотеках є заборонене і в консеквенції спричинює звичайно розвязання товариства.

Щоби дати змогу товариствам провірити свої бібліотеки, чи нема в них сконфіскованих книжок і друків, Т-во „Просвіта“ видало повний виказ усіх досі сконфіскованих і заборонених у Польщі книжок і друків, який обіймає 37 сторін друку. Один примірник коштує 80 сотиків.

Всі філії і читальні „Просвіти“ та інші т-ва, які мають біблотеки, повинні негайно замовити цей виказ сконфіскованих книжок і перевести провірку своїх бібліотек, щоб охоронити себе перед евентуальним розвязанням.

Занедбання цього обовязку було б злочином супроти власного т-ва.

Замовляти слід у книгарні „Просвіти“, Львів, вул. Руська 1, залучуючи до ціни книжки 20 сот. на оплату порта як звичайний друк, або 85 сот., коли посилка має бути поручена.

Книжку висилаємо тільки за попереднім надісланням готівки.

Канцелярія Т-ва „Просвіта“.

Студентські справи.

Студії у високих школах Праги.

Управа Української Академічної Громади в Празі подає до відома всім, що бажали би студіювати у Празі, що тут істнують такі високі школи: Чеська та Німецька Техніка зі всіми відділами та Чеський, Німецький і Український Університет. Вписи до цих шкіл будуть відбуватись приблизно між 24 вересня до 15 жовтня.

До вписку треба предложити: 1) матуральне свідоцтво, 2) свідоцтво моральности (лиш тоді, коли мається перерву один рік або більше від матури або попередніх студій), 3) пашпорт.

Оплата на медичному факультеті за один семестр около 800 кч. разом з іматрикуляцією, а на техніці цілорічна оплата 680 кч. рівнож з іматрикуляцією. Зазначуємо, що на техніці вимагають від абсольвентів клясичних гімназій вступного іспиту з начеркової геометрії. Згідно з новим розпорядком чсл. уряду матуральне свідоцтво кожного мусить бути потверджене міністерством освіти тої держави, в якій дотичний кінчав середню школу, із заміткою, що те свідоцтво дає йому право до студій у високих школах. Для одержання пашпорту потрібне фреквенційне свідоцтво, яке можна одержати тут у всіх школах після предложення відпису матурального свідоцтва. Рівнож подаємо до відома, що місячне удержання в Празі коштує 500—600 кч.

За всіми інформаціями та фреквенційними свідоцтвами, потрібними для одержання пашпорту, звертатись на адресу: Jariš Osyp, Praha — Nusle 108, ul. Slavojova 8/II. C.S.R.

ЗА УПРАВУ:

Дмитро Равич, заст. голови. **Яріш Осип**, секр.

Дописи.

ЯВОРІВЩИНА. **(Свято в честь Шевченка у Рогізні).** Хоч пізно, та гідно споминула читальня „Просвіти“ в Рогізні, пов. Яворів, нашого генія Шевченка концертом, влаштованим дня 31. липня в салі місцевої читальні „Просвіти“. Незвичайно богатий у програму концерт виконано виключно силами місцевої селянської та при допомозі й участи студ. молоді. Поодинокі точки концерту, на програму якого зложилися: вступне слово, виголошене студ. М. Демковичем, продукції міш. хору й орхестри мандоліністів під проводом інж. Ів. Телепа та декламації, були підібрані дуже влучно, а ріжноманітність завдяки вмілому доборові та уставленні поодиноких точок, зробила на присутніх помітне враження. Всі точки виконано бездоганно, а ясніші місця на тлі концерту були: продукції міш. хору „Ой у саду“, „Ой зійшла зоря“, збірка народніх пісень в укладі орхестри мандоліністів, марш мандоліністів та „Шумка“ Пресовського у виконанні орхестри мандоліністів. Дуже влучно віддеклямувала маленька Стефа Мельник поему „Суботів“ Шевченка, студ. Іван Демкович пролог до „Неофітів“, а хлопчик Кархут с. Івана „В неволі тяжко“. Концерт як цілість, беручи під увагу його виконавців-селянських дітей та кілька інтелігентних сил, чисто прегарно. В кожній точці пізнати було велику працю диригента хору та орхестри мандоліністів інж. Ів. Телепа, що підготовив цілий концерт. Виконання таких точок доказує ясно, що члени хору та орхестри працювали довший час і доложили всіх сил та не пожаліли дорогого часу підчас пильних полевих робіт, щоби концерт випав якнайкраще. — **Сторонній.**

СКАЛАТ. **(Гр. Дунін-Борковський іде з вшехполяками).** В мин. неділю відбулося у Скалаті заходом Польського Кресового Комітету віче, на яке прибули як референти б. львівський воєвода гр. Петро Дунін-Борковський і вшехпольський посол Ян Корнецький. Не віче проводив заст. декана і парох Товстого кс. Рихель, а промовляв тільки посол Корнецький, бо саме в часі його промови прийшло до авантур між вшехполяками і санаторами, в часі яких представник старостви віче розвязав. Так отже гр. Борковський не прийшов до голосу, але обставина, що він водиться тепер явно-славно з відомими вшехпольськими менерами й уладжує з ними спільні віча, дає дуже багато до думання. Невже гр. Борковський еволюціонував так, що найближчими йому по душі — стали галицькі вшехполяки?

—o—

СПОРТ.

УКРАЇНА — ГАСМОНЕЯ.

Товариські змагання цих дружин відбудуться в неділю 7. ц. м. на грищі Гасмонеї. Початок: год. 5. по пол. Попередять в год. 3.30 змагання молодших дружин. Ціни вступу найнижчі.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 3.VIII. 1932. за масло експортове та десерове пріма 2·60 зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 0·80 зол., голяндський сир 3·60 зол.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. Друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.